

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiló jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarša v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarš izhaja vsako sredo popoldne.

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 20.— K

pol leta . . . . . 10.—

četrt leta . . . . . 5.—

posamezna številka po 40 vin.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 60 vin, za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštnine še 45 K.

Telefon uredništva št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,

če se tiska enkrat . . . 75 vin.

. . . . . dvakrat . . . 60

. . . . . trikrat . . . 45

za nadaljnja izvršenja od petit-vrste po 30 vin.

Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarša v Ljubljani, Mestni trg št. 17/III.

Poštna hranilnica št. 11.197.

Reklamacije so proste poštnine.

Po starih časih hrepene.

Glede preziranja krajnih šol. svetov od strani vlade se sklone resolucija: J. K. Z. pozivlja višji šolski svet v Ljubljani, da upošteva pravice krajnih šolskih svetov. Kmetje hočemo imeti pravice pri imenovanju defin. nadučiteljev in učiteljev potom krajnih šolskih svetov. Preziranje krajnih šolskih svetov je preziranje kmetov - davkoplačevalcev. J. K. Z. zastopa pravo demokracijo, nasprotuje pa absolutizmu.

To resolucijo je sklenila »Kmetška zveza« 27. pr. m. tako poroča nje glasiló »Domoljub«. S tem sklepom je pokazala »Kmetška zveza«, da si želi starih časov iz preteklega doba, žalostnega spomina Lampe-Susteršičeve ere, tedaj časov zatiranja, preganjanja in zapostavljanja vsega narodno mislečega, za šolo, nje napredek in dobrobit slovenskega ljudskega šolstva vnetega učiteljstva.

Učiteljstvu so ti časi v predobrem spominu. Starejše učiteljstvo, težko da bi jih moglo kdaj pozabiti. Še sedaj, ko vendar dihamo nekaj prosteje, se z gnevom, škripaje z zobmi, marsikateri tovariš-učitelj domisli s kletljivo na jeziku, na povzročitelje zatiranja in na povzročene krivice, v gmotnem in moralno-duševnem oziru.

Pa kakor so bile velike gmotne skrbi učiteljstva v tej žalostni dobi, za Slovence bivše Kranjske pečat kulturne sramote pred celim svetom, je bila še večja muka za zavednega učitelja-učiteljico, njega ponižanje pred svetom v pravega sužnja, brez vsakih pravic, pač pa s kopo dolžnosti, da sam ni vedel, kam in kako, da mu razni krvniki od krajnega do dež. šolskega sveta ne zadrgejo vrvi okrog vratu.

Pa ne samo to! Četudi se je učiteljstvo pri vseh teh razmerah trudilo čez svoje telesne in duševne sile narod povzdigniti na kolikor mogoče visoko stopnjo izobrazbe v njega dobrobit, in ponos, se tega ni hotelo pripoznati. Nasprotno! Ravno kraj. šol. sveti so bili, lahko rečemo v 90 %, posebno na deželi, ki so bili v tem oziru, mesto opora, coklja vsemu na-

predku. Kraj. šol. sveti smatrajo v prvi vrsti za svojo nalogo, da učitelja zadržujejo pri vestnem izpolnjevanju njegovih stanovskih dolžnosti. Po njihovem mnenju je prva in največja naloga, učitelja nadzorovati, tedaj nekaka policijska služba.

In če se danes ponašamo Slovenci s tako visoko kulturo v naši novi državi Jugoslaviji, je to zasluga učiteljstva samega v prvi vrsti, manj drugih faktorjev, še najmanj pa kraj. šol. svetov. Da je prišlo do take resolucije v »Kmetški zvezi«, je najbrže vzrok ta, da se je imenovanje na tej ali oni šoli nadučitelja ali učitelja-učiteljice zadnji čas izvršilo popolnoma pravilno, nepristransko, vpoštevajoč službeno dobo, starost in sposobnost ter druge, res v poštev prihajajoče okolnosti. Najbrže se ni ugodilo nekaterim, v domišljiji prejšnjih časov še vedno živčih mogočnejšev. In tem mogočnejšem povemo na vsa usta, da so ti časi za vedno prešli!

Učiteljska organizacija, sicer ni nikako politično društvo, a pravice učiteljstva bo branila do skrajnosti, tako sama, kakor vsak posamezni učitelj. V nobenem stanu tega ni bilo in ni, da bi o sposobnostih celote, kakor posameznikov, sodili in odločevali ljudje, ki o stvari niti pojma nimajo.

Tudi kmetij meji besedo, kako in v čem se najna kmetih največ uči, katere stroke je pred vsem gojiti, kateri predmeti so za njega važnejši in na katere je polagati večjo vrednost in pomen.

A ne glede učiteljstva! Sploh pa, vsak poklic, vsak stan, ki ima le preveč gospodarjev, ne uspeva tako, kakor bi moral in je želeti.

Zato proč z vsem nepotrebnim! Kmetška zveza pravi v resoluciji: »Preziranje kraj. šol. svetov je preziranje kmetov, davkoplačevalcev.« Tedaj, ker ste tako vneti za pravice kmeta, kar je sicer vse lepo in prav, a pozabiti ne smete še na druge pravice, ki bi šle kmetu še v veliko večji meri ko pri na-

stavljanju učiteljstva. Župnike in kaplane tudi na deželi vzdržujejo večinoma kmetje. Tedaj bi inel pri njih nastavljanju ravnotako odločevati kmet, oziroma župljani ali cerkveni odbor. No, pa tega ni, kar je popolnoma prav in pravično, ker vendar ne gre, da bi o duhovnikih odločevali ljudje-lajki, o njih sposobnostih in zmožnostih, kdo je za to in ono župnijo primeren. In taka je pri učiteljstvu in njega nameščanju.

Izgovor, da duhovnike plačuje država v prvi vrsti, drži veliko manj, ko pri učiteljstvu, katere vendar država v največjem času, t. j. v naši novi državi, plačuje.

Seveda, kmetje in drugi državljani naj pri šolstvu tudi sodelujejo in odločajo po svojih zastopnikih v šolskih svetih. Tega jim ne odreja tudi učiteljska organizacija, ki daje v svojem novem načrtu vsem stanovom priliko, da sodelujejo pri organizaciji in vodstvu šolstva, da se izrekajo pri skupnih skupščinah za svoje zahteve v dobrobit in napredek šolstva.

Do skrajnosti pa se inora organizirano učiteljstvo boriti proti temu, da bi se speljala stara korupcija zopet pri osebnih imenovanjih učiteljstva, katere povzročitelji so bili v največji meri krajni šolski sveti, na podlagi inicijative od bivših korumpiranih voditeljev slovenskega naroda. Ta nečastna doba mora popolnoma izginiti!

Z enako pravico bi imeli potem tudi drugi stanovni pravico se vmešavati v imenovanja vseh političnih in drugih državnih uradnikov.

Tudi mi smo odločni zagovorniki prave demokracije, zato smo v našem načrtu se postavili na najdemokratičnejše stališče in dali vsem slojem pri vodstvu šolstva najširše pravice in šolsko avtonomijo; toda svoj stan hočemo imeti popolnoma enakopraven med drugimi stanovni!

Postavljati pa en stan nad druge stanove ne odgovarja načelu prave demokracije, in je hujskanje stanu zoper drug stan — podtaknjena demagogija.

de za noge vlekli, da bodo glave po stopnicah tolkle itd. Sodnijsko je bilo tudi že zaslišanih par njegovih privržencev.

Narodno zavedno učiteljstvo, ti pa pazi, da se ne bo zgodilo kaj protidržavnega, protinarodnega, ti si edino v kraju, ki to razumeš, ker se na vse zadnje mora priznati, da je v marsikateri občini ljudstvo res narodno nezavedno.

Učiteljstvo je pomagalo pri izberu gerenta in občinskega sosveta. Bogme, ne lahko delo; a tudi gerent, do katerega se je gojilo največ upanja, da postane naroden, je postal izdajalec učiteljstva.

Dogodilo se je to v nekem kraju na Koroškem, v dnehi osvobojenja . . .

Ko bi se bilo zgoraj omenjenega moža, ki je bil daleč poznan kot strasten »Südmärkovec«, ki je kot načelnik krajnega šolskega sveta pred kakimi 20 leti, po običajnem blagoslovljenju nove šole, pozval iz Maribora protestantskega pastora blagoslovljat posebej šolo, obdržalo kot talca, bi to inelo zelo ugoden vpliv na celo občino. Saj je bilo dobro znano, da je svoje otroke vzgojil v fanatičnem nemškem duhu, kateri eden je dezertiral čez mejo, a se po njemu znanih skrivnih potih vračal izzivat narodno učiteljstvo.

Ta mož je posestnik in trgovec, kojemu sta bila posebno poslednji čas vdana

njegov brat, gostilničar in posestnik, ki je le malo govoril nemški in še to s težavo, a je dal vzgajati svoje otroke v strupeno nemškem duhu. Njegov 18letni sin je svoji bivši učiteljici zabrusil v obraz: »Wenn Sie diese windische Bagage verteidigen, müssen Sie sich wohl schämen.« — Tretji je nemščine sploh nezmožen, on je veleposestnik.

O prednikih teh treh piše že nekako pred 25 leti učitelj v spominski knjigi, »da je doslej še vsak učitelj Boga prosil s povzdignjenimi rokami, da bi se mogel odkrižati teh ljudi.«

Vsled naše občeznane dobrodušnosti in popustljivosti merodajnih oblasti, se je moralo torej zgoditi naslednje:

V X. so sicer vedno krožile najneverjetnejše vesti, zato tudi 6. maja zvečer nisimo verjeli novice, da so v bližnjem Dravogradu že Nemci in Lahi, četudi smo slišali onstran Drave sumljivo drdranje po okrajni cesti.

7. maja potrdi te vesti ob 10. uri v šolo prišedši katehet. Kmalu se sliši z vasi krik in »Heil!-vpije. Nadučiteljevega sina, abiturijenta, ki je šel gledat, kaj se godi, potrese omenjeni trgovec za rame ter mu med drugim reče: »Zdaj bomo pa z Jugoslovani obračunali. Danes Vas bom splačal.«

ALBIN LAJOVIC:

Novi poljski zakon o nameščanju in plačah učiteljev ljudskih šol.

Učitelji na ljudskih šolah so stalni in začasni. Stalni učitelji so oni, ki imajo predpisano naobrazbo in ki so prebili dve leti nepretrgano na kaki ljudski šoli ali privatni s pravico javnosti. Učitelj, ki je zadostil tem pogojem, namesti stalno okr. šolski nadzornik. Čas začasnega službovanja se všteje v pokojnino. K službenim letom se prav tako prišteva ves čas, ki ga je kdo, bodisi kjerkoli, prebil v kakršnikoli šoli.

Stalno nameščeni učitelji se uvrste v X. razred državnih uradnikov in so popolnoma jednakopravni z njimi. Po 12 letih napredujejo v IX., iz tega zopet po 12 v VIII. in razred. Poleg tega dobivajo ekonomsko doklado, kot državni uradniki v istih krajih. Ta se ravna po številu prebivalstva.

Učitelji, ki so nastavljeni na ljudskih šolah in imajo poleg predpisanih izpitov še kak strokovni izpit, dobivajo za dve kategoriji višjo plačo.

Voditelji šol imajo pravo stanovanje, ali pa stanarino v denarju, pravtako tudi stalni učitelji. Občina je dolžna vsem preskrbeti stanovanje, stanarino pa izplačuje država, toda na račun občine. Stanarina se ravna po prebivalstvu in po številu rodbine. (Glej tabelo!)

Voditelji, in vsak stalni učitelj, imajo pravico užitka z dveh jutrov polja, ki mora biti pri šoli ali hiši, kjer stanujejo. Ker to ni mogoče, tam da občina voditelji pogodbenim potom, odškodnino v naravi, če ne pa v denarju, kakor je v tabeli, ostalim učiteljem pa plača denarno odškodnino država, če ni na razpolago zemljišča za nje.

Učitelji, ki so se posebno odlikovali na polju šolstva in narodne prosvete, lahko izjemoma napredujejo po 27 letih službe v VII. čin. razred. Predlog za napredovanje stavi okrajni šolski svet, potrudi pa ministrstvo za bogočastje in narodno prosveto.

Učiteljstvo se je vsled te grožnje pripravilo na kolikor možno neopažen beg.

Takoj popoldne odideti učiteljica in nadučiteljeva soproga na pot. Nista še bili oddaljeni 200 korakov, že vpije s klanca pri šoli za njima trgovčeva hči: »Heil! ter kriči in kaže za njima z rokama, na kar jo ubereta dva njena spremljevalca navzdol. Dober kilometer oddaljeni, so jih zajeli. Med tem se zbere na klanecu že več vaščanov.

To se je dalo opazovati iz šole. Nadučitelj in sin se takoj odpravita za njima, v nadi, da rešita napadeni. —

Učiteljico je ustavil gostilničarjev sin s povelji: »Frl. Lehrerin, halt! Zurück! Sie und der Oberlehrer werden von der deutschen Patrouille abgeholt.« Prijel jo je ter posadil na tla. Odvzel ji je nahrbtnik in zavitek. Proti šoli obrnjen je vpil: »Kaj pa zdaj?« Oni mu s klanca odgovore: »Nazaj jo peljite! Le gor, Srbe!« —

Med tem sta hitela nadučitelj in njegov sin. Druhal je vpila na nju in metala kamenje.

Kmalu jima priženejo učiteljico nasproti. Takoj obkolijo oba trije fantje. Potem se vržejo na nadučiteljevega sina, ki se jim na očetov poziv iztrga, pustivši

LISTEK.

Iz Korotana.

Iz obmejnih krajev smo čitali v raznih časopisih mnogokrat poročila o jako neprijetnem položaju tega ali onega, posebej pa učiteljskega stanu. Vedno in vedno so nosili naši renegati zvonec, obdržali so svoj pogubonosni vpliv vkljub vsem odredbam. Na opozoritve glede nedostatkov se je reklo k večjemu: »E, kaj eden, saj ne more nič, se bo že ugnal; sicer je pa ta kraj vendar čisto slovenski, in tak ostane.«

Zagrizenemu renegatu so odvzeli sicer županstvo, odstavilo se ga je kot šolskega ogleda, ker je hotel delati učiteljstvu krivico, zaslišalo se ga je pri sodniji, ker je prevzel še kot »Regierungskommissär« ob razsulu od vojaštva par cenih volov, ki jih je prodajal za drag denar na drobno; odvedlo se ga je celo z vojaško patroljo, a še isti dan izpustilo, zato da je hujskal proti napravam mlade države, hvalil vojaške obvezance, ki so se vojaškimi patroljami poskrili ter se veselil brezmejnega onega časa, ko pride »Faustrecht«. Takrat bo »luštno«, takrat bomo gospo-

Solska obveznost znaša 30 tedenskih ur. Vsaka nadura (ki znaša nad mesec), se nagradi po 90 Mk na leto. Isto nagrado dobivajo učitelji neobveznih predmetov, za vsako tedensko uro.

Opravilna doklada za eno in dvorazrednico znaša 120 Mk, tri razrednice — 240 Mk, štiri — 360 Mk, pet — 480 Mk, šest — 600 Mk, sedem — 720 Mk in za vsak nadaljni razred 60 Mk. — Po treh letih lahko postane stalen učitelj-voditelj.

Prejemke dobivajo učitelji vsakega prvega vnaprej, nagrade za nadure pa dvakrat na leto. Občine, mestne in vaške, naj dajo še poleg teh zakonjenih prejemkov iz lastne inicijative še posebne nagrade za uspešno delovanje.

Otroci učiteljev so na državnih učiliščih prosti vsakršne šolnine ter imajo prednost pri vsprejemu v državne zavode in nožne tudi pri službah.

V učiteljsko službo se sprejmejo absolventi učiteljskih in poljskih pedagogičnih kurzov, urejenih po načrtu, učiteljskih, katere pripozna ministrstvo za bogocastje in narodno prosveto za enakovredne z učiteljski. Učitelji, katerih naobrazba ne odgovarja tem določbam, morajo do 31. julija 1925. položiti zahtevane izpite. Do tedaj dobivajo letno nagrado 1800 Mk in ekonomsko doklado po tabeli; po prestopu izpitu pa jih uvrsti ministrstvo v odgovarjajoči razred in stopnjo.

Začasni učitelji dobivajo letno 1800 mark in pripadajočo ekonomsko doklado.

Razred	Služba na leto	Temelj. plača	Povšek po služ. letih	Ekonomsko doklado			
				I.	II.	III.	IV.
X.	1-3	2700	300	900	720	540	
	4-6						
	7-9						
	10-12						
IX.	18-15	3600	300	1200	960	720	
	16-18						
	19-21						
	22-24						
VIII.	25-27	4500	600	1500	1200	900	
	28-30						
	31-33						
	34-35						
VII.	28-31	6300	600	1800	1500	1200	
	32-35						

Stanarina - poljina.

Kat.	Prebivalstvo	Samci ali vdovci	Oženjen brez otrok	Oženjen ali vdover z otroci	Poljina
I.	+75.000	600 Mk	900 Mk	1200 Mk	900 Mk
II.	+50.000	420 "	600 "	750 "	600 "
III.	+20.000	300 "	450 "	600 "	450 "
IV.	-20.000	240 "	360 "	540 "	360 "

Primerjajmo ta zakon z našim in češkim! Kar se tiče plač in gnotne strani, je ta na prvi pogled najboljši. Učitelj ima temeljno plačo, potem ekonomsko doklado, mnogo večjo kot po naši ureditvi. Vodstvene doklade so naravnost visoke in kavalirske, ravnotako je krasna določba o prostem stanovanju, odnosno postavnih stanarini. Nekaj posebnega pa je, da ima vsak nadučitelj in stalen učitelj pravico do 2 jutro polja, ali pa do postavno določene poljine, kakor kaže tabela. Toliko o prejemkih.

Manj jasne in silno elastične so pa določbe glede izobrazbe učiteljev. Iz teh določb in pa iz nove ureditve plač povzamemo dejstvo, da je na Poljskem silno pomanjkanje učiteljev, zato skušajo z vsemi mogočimi udobnostmi privabiti kar največ naraščaja. Nekaj podobnega je seveda tudi pri nas. Zakonu, kakor ga imam

nahrbtnik, ogrtač in palico ter odbeži za materjo, ki je niso ustavili.

Od zadaj prihitelvi gostilničar je napadel nadučitelja takoj s pestmi ter ga s par udarci omamil tako, da ni bil zmožen braniti se. S pestmi so ga pobijali na tla s tako silo, da je učiteljica od groze in strahu, da ga ubijejo, zaprla oči, da ne vidi grozodejstva. Sam se vsled preoblih udarcev po glavi spominja le toliko, da dalj časa, vključno grozjnam, ni mogel z mesta.

Le organistova žena je imela pogum se zavzeti za učiteljico, naj jo izpuste, ter je pripomnila: „Saj vidite, da ne more nikamor!“

Učiteljico in nadučitelja, vsega mokrrega, blatnega in okrvavljenega so gnali proti vasi s suvanjem in vpitjem: »Zdaj imamo te Srbe! Zdaj naj vpijejo, živio! Zdaj poj, Lepa domovina!«

V klanecu se zaslisi zopet nanovo huronsko vpitje: „Tu imate vašega Srba. Le glejte, nasproti vam je prišel. Ta bo vas odrešil. Le glejte, Aleksander že orehe stresa!« ... Podoba regenta Aleksandra, iz šole, je visela na mladem orehu. Na napadene se je pljuvalo in metalo kamenje.

V vasi ju ustavijo pred gostilno. Zbrana je bila večina vaškega prebivalstva. Šolska mladina je bila priča vsemu dogodku. Kakor zver napade trgovec bivši šolski ogleda, nadučitelja s pestmi: »Tu imaš

pred seboj, se vidi na prvi pogled, da je bil izgotovljen v naglici. Posamezne določbe so tako splošne. Temeljita izvršilna naredba je nujno potrebna. Povdariti moram pa iznova to, kar sem že pri češkem zakonu povedal, da so tudi poljski tovariši dosegli popolno enakost v nazivu in plačah z državnimi uradniki in to ne XI.—VIII. čin. raz., temveč X.—VII.; torej za cel razred več kot Čehi in mi, ki so nam nekje naprtili tiste nesrečne razrede V.—I.

LJUD. POTOČNIK:

K vprašanju šolskega obiska.

Ker je vojna višek barbarizma, je umevno, da tam, kjer vlada ta, trpi vsled nje največ njena tekmovalka in njena največja nasprotnica — kultura. Ognjišče in sredotočje vse kulture pa je šola; in tako je naravno, da je v prežalostni dobi svetovne podivjanosti največ trpela šola. Vojna je na njo udarjala s tako vehemenco in ji zadala tako globoke rane, da bodeta šola in kultura trpeli na njih še Bog zna kako dolgo dobo; posebno, ako sedanjí čas ne izkaže dovolj izkušnih, modrih požrtvovalnih zdravnikov.

Ako govorimo o ranah, na katerih trpi šolstvo vsled vojne, mislimo pred vsem na njega vzgojno stran.

Strašni veletok vojne nemoralnosti je s svojim pogubonosnim valovjem čim dalje, tim huje in nevarneje pluskal ob svetišče šole, ogrožajoč mu, onemogočiti izvrševanje vzvišenega poklica. Ljudstvo, videče, kako si vojna nemoralnost vedno bolj utrjuje svoj prestol, je izgubilo vero do vsega dobrega in do samega sebe. Pomanjkanje delavcev, pomanjkanje hrane, obleke in obuvala, zloraba šolske mladine in učiteljsstva v razne vojne svrhe ter še mnogo drugega socijalnega zla, so učinila, da so se šolske klopi vedno bolj praznile in obisk je postajal od dne do dne slabši. S tem vzporedno sta pešala vzgoja in pouk. Pri nadaljnem poteku teh razmer, je posebno kmečko ljudstvo, glede svojih kulturnih potreb, postalo do malega popolnoma indiferentno ter je zanemarjalo kulturne dolžnosti do svojih otrok, četudi ni imelo za to opravičljivega vzroka. Ko je prišel preobrat, so se razmere vsled znanih posledic istega ne le ne zboljšale, ampak še celo poslabšale.

Take razmere trpeti še nadalje na šolskem polju, bi se reklo, narod pustiti potapljanju in devati obstoj države na tehtnico.

Dolžnost in ljubezen do naroda nam pa vevlata, da z vsemi pravimi sredstvi poskrbimo za to, da se šolstvo iznebi móre, ki ga duši, in se narod dvigne iz svoje moralne mizerije na niveau človeka — nositelja poudobe božje.

Pred našimi očmi trpi in boleha naše vse — naš narod, in v preveliki meri smo baš mi učitelji poklicani, biti njegova zdravnik in odrešenik.

Ako hoče zdravnik bolezní priti do živega, mora vedeti njene vzroke in mora izslediti okolnosti, v kojih črpajo korenine bolezni hrano. Zdravnikovo stremljenje gre potem v poglavitem za odstranitvijo onih pogojev in

prokletu Jugoslavijo! ... Pomaga mu še brat, gostilničar.

Ko je bilo trgovčevi ženi tega bitja preveč, opozori svojega moža na učiteljico, na katero plane s psokami, ter jo s prvim udarcem onesvesti.

Nadučitelja, tresočega od mraza in pobitosti, obloženega z lastnim in sinovim nahrbtnikom, puste stati na blatni cesti, v dežju kake pol ure, med vednim zmerjanjem. Po daljšem posvetovanju ga odženo čez Dravo, vedno mu grozeč.

Prišedši onkraj Drave h gostilni, zahtevajo klet, da ga zapro v njo, do prihoda nemških patrolj, z opazko: „Za tega je svinjak tudi dober.“

Puste ga na verandi. Čez kake četrt ure se vrne eden na stopnjice, rekoč: „Ich gib Sie frei. Sie können gehen, wohin Sie wollen.“

V strahu, da ga v vasi zopet ne napadejo, se pelje čez Dravo nazaj in pride nemoten za vasjo do šole. Od tu pa isti večer, težko obložen, do P., drugi dan pa z očetnim tovarišem po strminah do M., kjer sta našla prvo slovensko posadko in si oddahnila.

Blizu šole je pustil nadučitelja tovarišico.

Pozneje je obrazložila nadaljnje svoje dogodljaje. Zbudivša se iz omedlevice, potajila se je v strahu pred še hušim trpinčenjem. Mirno je pretrpela suvanje z

vzrokov, ki so bolezen spočeli in ki jo še nadalje vzdržujejo; ob jednem pa skuša s primernimi sredstvi dvigniti tudi bolnikovo naravno odporno silo. Vsak lajik spozna, da je tako zdravnikovo postopnje edino prvo zdravljenje; in ta pot mora tudi nam biti mero-dajna.

Belezen, na kateri hira posebno šolstvo po deželi in z njim narod, se imenuje: kulturna brezobzirnost; — nevarna zajedalka človeške duše, na kateri bi lahko izhiralala vsa etična in tudi formalna izobrazba duha, ker nprav človeka že sama nagiblje k slabemu! Je to izrodek vojne in njenih posledic: smrtne tragedije v rodbinah, pomanjkanje hrane, obleke; rekviriranje živil in drugih potrebščin; večni strah pred prihodnostjo; vseobča korupcija, krivičnosti in druge nemoralnosti so potapljale ljudsko dušo vedno globokeje v obup, da je ista otopenela in zbolela na kulturni brezbriznosti.

In zdaj lečimo, kot modri zdravniki!

Ne vplivajmo s surovo silo direktno na rano samo, da ne povzročimo še hušega vnetja, ampak odvajamo od rane strupene sokove, rano pa prepustimo v poglavitem času, najboljšemu ranocelniku; bolnika — narodovo dušo — pa ojačimo v njegovem jedru, s primerno dušno hrano. Državna oblast in vsi skrbimo, da zadušimo vse one pogubne ovire, iz kojih se je zliło morje obupa, da isto vsahne in se potapljaajoča ljudska duša dvigne na površje.

V ta namen pišem naslednje lečilo:

1. Država naj poskrbi potrebne zaloge, da bo staršem možno za zimo otroke preskrbeti s potrebno obleko in z obuvalom, ako prav samo s cokljami — **toda trpežnimi!** — da se odvzame opravičljivost tozadevnim izgovorom.

Največ uspeha se doseže v šoli pozimi; zato je treba gledati na redni šolski obisk posebno v zimskem času, ki bi bil pa nemogoč, ako bi staršem ne bilo možno otroke za zimo zadostno obleči in obuati. Sicer ni drugega sredstva nego take otroke šele na poletje siliti v šolo! A par takih otrok pokvari disciplino vsega razreda, ali pa so, v najboljšem slučaju, strašna coklja vsemu napredovanju, kar itak sami izpoznajo in vržejo puško v koruzo. Prisilni poletni obisk za take otroke bi imel le smisla, ako bi se za take siromake ustanovili posebni razredi. Torej še enkrat »Videant konsules!«

2. Vsaki korupciji in krivičnosti, posebno pa nemoralnemu bogatstvu raznih trgovcev« ter navijanju cen, naj stopi država z vso odločnostjo na prste, da zadobi ljudstvo zaupanje v pravičnost in dobro voljo obstoječe javne oprave.

3. Ustanovi naj se čim prej pri Viš. šolsvetu odelek za potovalne učitelje, ki naj bi s svojimi predavanji sistematično in po načrtu — torej

nogami, bitje s pestjo v lice, pričakujoč smrtne udarca. Ležala je v blatu na cesti poleg studenca na trgovčevem posestvu, kamor je učiteljstvo prisiljeno hoditi po vodo.

Na najsurovejši način so jo skušali zdramiti in jo vlačili celo za lase. Trgovčev hlapček ji je z vso silo vpil na uho, prinesel kopriv, ter jo z njimi bil po licih, s pripombo: „Bomo videli, če še živi!“

Potem je trgovčev sin razlagal, da je bila šola že celo noč zastražena. Trem nemškutarjem, ubeglim iz Dravograda, ki so se pri njih skrivali, je naročeno, pripeljati nemške straže.

Med tem so ubogo učiteljico v šolski lopi vrgli na kamenit tlak, kjer jo je še eden udaril v lice.

Šolska postrežnica in dve dekleti ste jo spravile na to v posteljo ter ji stregle.

Ko so se nekaj časa po nadučiteljevem odhodu slišali strelji krog šole, pomagale so ji skriti se; a dognalo se je, da so streljali le trgovčevi fantje. V temi so ji še pomagale v bližnji gozd.

Blodila je celo noč okrog ter dospela 8. maja zgodaj v P., kjer si je odpočila pri dobrih ljudeh. V Slovenjgradec ni smela.

Ta dogodek naj služi zgodovini, kot spomin na trpljenje narodnega učiteljsstva na Koroškem.

organizirano — dvigali moralo ljudstva; zaupanje v samega sebe; pravo ljubezen do otrok in mladine sploh; vrednost vzgoje in pouka; dolžnosti staršev do otrok; potrebo rednega šolskega obiska in njega splošni dobiček; itd. itd. Široko, široko, sicer zapuščenó, pa prehvaležno polje. Ta odelek v višjem šolskem letu naj bi tudi izdalja vzgojni list za starše, za katerega razširjenje bi skrbelo učiteljstvo sploh, posebno pa še potovalni učitelji; ali pa naj bi tak list izdajala, s subvencijo vlade UJU.

Dočim bi prvi dve točki lečenja merili na odstranitev vzrokov in pogojev bolezni, bi naj bila zadnja točka istega, bolnikova dušna hrana, s katero bi se dvignila njegova naravna odporna sila.

Ko bo vse to opravljeno, in bo bolnik rekonvalescent, se mu bo lahko dalo še novih, dobrih navodil. In ko bo zadobil svoje popolno zdravje, bo izginila iz nstarše siliti k temu,* da pošišega narodnega života nad vse ne-normalna prikazen, da je treba ljajo otroke v šole. Narod bo našel šolo in šola njega! Da pa ta narod po takem svojem vstajenju ne pade zopet »rjovečemu levu« v žrelo mu bomo z nasvetom in z dejanji čuječi stali na strani. Vsestranski napredek in procvit naroda bo naše največje zadoščenje.

Duha kvišku!

JOSIP GORIŠEK:

Nove šolske knjige — šolski list.

Vključ največji želji in potrebi vsled raznih okolištin, ne moremo se letos dobiti novih šolskih knjig.

Morda jim niti s sol. letom 1920/21 ne bomo imeli, kaj nam je torej storiti?

Dosedanje knjige uporabljamo! Kar je v njih neprimernega, to izpustimo, oz. kratkoma iztrgamo iz njih. To snov moramo izpopolniti oz. nadomestiti z drugo in to nam naj da — šolski list.

Šolski list je brezdvomno izmed najvažnejših vzgojnih pripomočkov najboljše sredstvo, in vendar — koliko časa bomo se čakali nanj?

Ze nekaj let poučajajo naši možje važnost takega lista — a našej je pot šolski list le do koroskih sol. »Popetnik« upravičeno graja tako napravo, ki naj služi le nekaterim sojam, namesto vsem. Ne zamuja priložnosti; zato vam klicemo: »**Dajte nam šolski list!**«

Po mojem mnenju naj bi bil ta list tednik in državna last; brezplačen za vse učence, ki so zmožni čitanja.

S pomočjo takega lista bi brezdvomno dosegli najlepše vzgojne uspehe.

Seveda, ne smemo prezreti, da etično vzgojno snov rabi več časa, kakor realna. Brez vaje se pojmi izgube in kadar bi jih rabili — jii v spominu ni najti.

Naše šolstvo je urejeno tako, da smo prisiljeni često, s krvavečim srcem, etični moment, vzgoje, ki je za vzgojo vendar važnejši od realističnega — takorekoč na nitro odpraviti in preiti.

Zakaj to?

Dosedanja uredba šole je taka, da so nadzorovalne oblasti zahtevale premmogo znanja v realijah, da smo morali delati pravzaprav le za nadzornike.

Naša izobrazba je bila zato bolj materialna, ker nam vsakdanja skušnja kaže, da je ljudem bolj vseč realna, nego etična resnica.

Skrb za etično resnico-vzgojo mora biti večja nego vzgoja realne resnice.

Najbolj izobražen človek je lahko z etičnega stališča največja propalica.

Svetna in verska oblast tu ne smeta priznati nikakih privilegijev, da ne zaidemo na nemoralno avstrijsko pot Šušteršičjanstva.

Ne oče, ne brat, ne papež, ne vladar — ampak brez ozira na stan, je pravi človek le — kdor je pošten. Poštenje več velja — kakor kup zlata.

6 + 1 = 7.

To je neovrgljiva matematična resnica. Z etičnega stališča pa je to lahko največja laž. Evo dokaza:

V vasi B. so novi obč. odborniki volili župana. Šušteršičjanci so hoteli imeti pos. B., a kazalo je, da nima večine, ampak more on dobiti s svojim glasom k večjemu 1/2 (6 glasov). Ožja volitev bi ga lahko upropastila.

* Opomba: Denarna globa je po mojem mnenju za povzdigo obiska čisto zadnje sredstvo in na mestu le tam kjer bi ves pouk in vsaka lepa beseda ostala brez uspeha, kar se pa pri starših, ki so o vrednosti šole in o svojih dolžnostih do otrok dovolj poučeni, ne dogaja.

Solska obveznost znaša 30 tedenskih ur. Vsaka nadura (ki znaša nad mesec), se nagradi po 90 Mk na leto. Isto nagrado dobivajo učitelji neobveznih predmetov, za vsako tedensko uro.

Opravilna doklada za eno in dvorazrednico znaša 120 Mk, tri razrednice — 240 Mk, štiri — 360 Mk, pet — 480 Mk, šest — 600 Mk, sedem — 720 Mk in za vsak nadaljni razred 60 Mk. — Po treh letih lahko postane stalen učitelj-voditelj.

Prejemke dobivajo učitelji vsakega prvega vnaprej, nagrade za nadure pa dvakrat na leto. Občine, mestne in vaške, naj dajo še poleg teh zakonjenih prejemkov iz lastne inicijative še posebne nagrade za uspešno delovanje.

Otroci učiteljev so na državnih učiliščih prosti vsakršne šolnine ter imajo prednost pri vsprejemu v državne zavode in nožne tudi pri službah.

V učiteljsko službo se sprejmejo absolventi učiteljskih in poljskih pedagogičnih kurzov, urejenih po načrtu, učiteljskih, katere pripozna ministrstvo za bogocastje in narodno prosveto za enakovredne z učiteljski. Učitelji, katerih naobrazba ne odgovarja tem določbam, morajo do 31. julija 1925. položiti zahtevane izpite. Do tedaj dobivajo letno nagrado 1800 Mk in ekonomsko doklado po tabeli; po prestopu izpitu pa jih uvrsti ministrstvo v odgovarjajoči razred in stopnjo.

Začasni učitelji dobivajo letno 1800 mark in pripadajočo ekonomsko doklado.

Razred	Služba na leto	Temelj. plača	Povšek po služ. letih	Ekonomsko doklado			
				I.	II.	III.	IV.
X.	1-3	2700	300	900	720	540	
	4-6						
	7-9						
	10-12						
IX.	18-15	3600	300	1200	960	720	
	16-18						
	19-21						
	22-24						
VIII.	25-27	4500	600	1500	1200	900	
	28-30						
	31-33						
	34-35						
VII.	28-31	6300	600	1800	1500	1200	
	32-35						

Stanarina - poljnina.

Kat.	Prebivalstvo	Samci ali vdovci	Oženjen brez otrok	Oženjen ali vdover z otroci	Poljnina
I.	+75.000	600 Mk	900 Mk	1200 Mk	900 Mk
II.	+50.000	420 "	600 "	750 "	600 "
III.	+20.000	300 "	450 "	600 "	450 "
IV.	-20.000	240 "	360 "	540 "	360 "

Primerjajmo ta zakon z našim in češkim! Kar se tiče plač in gnotne strani, je ta na prvi pogled najboljši. Učitelj ima temeljno plačo, potem ekonomsko doklado, mnogo večjo kot po naši ureditvi. Vodstvene doklade so naravnost visoke in kavalirske, ravnotako je krasna določba o prostem stanovanju, odnosno postavnih stanarini. Nekaj posebnega pa je, da ima vsak nadučitelj in stalen učitelj pravico do 2 jutro polja, ali pa do postavno določene poljnine, kakor kaže tabela. Toliko o prejemkih.

Manj jasne in silno elastične so pa določbe glede izobrazbe učiteljev. Iz teh določb in pa iz nove ureditve plač povzamemo dejstvo, da je na Poljskem silno pomanjkanje učiteljev, zato skušajo z vsemi mogočimi udobnostmi privabiti kar največ naraščaja. Nekaj podobnega je seveda tudi pri nas. Zakonu, kakor ga imam

nahrbtnik, ogrtač in palico ter odbeži za materjo, ki je niso ustavili.

Od zadaj prihitelvi gostilničar je napadel nadučitelja takoj s pestmi ter ga s par udarci omamil tako, da ni bil zmožen braniti se. S pestmi so ga pobijali na tla s tako silo, da je učiteljica od groze in strahu, da ga ubijejo, zaprla oči, da ne vidi grozodejstva. Sam se vsled preoblih udarcev po glavi spominja le toliko, da dalj časa, vključno groznjam, ni mogel z mesta.

Le organistova žena je imela pogum se zavzeti za učiteljico, naj jo izpuste, ter je pripomnila: „Saj vidite, da ne more nikamor!“

Učiteljico in nadučitelja, vsega mokrrega, blatnega in okrvavljenega so gnali proti vasi s suvanjem in vpitjem: »Zdaj imamo te Srbe! Zdaj naj vpijejo, živijo! Zdaj poj, Lepa domovina!“

V klancu se zaslisi zopet nanovo huronsko vpitje: „Tu imate vašega Srba. Le glejte, nasproti vam je prišel. Ta bo vas odrešil. Le glejte, Aleksander že orehe stresa!... Podoba regenta Aleksandra, iz šole, je visela na mladem orehu. Na napadene se je pljuvalo in metalo kamenje.

V vasi ju ustavijo pred gostilno. Zbrana je bila večina vaškega prebivalstva. Šolska mladina je bila priča vsemu dogodku. Kakor zver napade trgovec bivši šolski ogleda, nadučitelja s pestmi: »Tu imaš

pred seboj, se vidi na prvi pogled, da je bil izgotovljen v naglici. Posamezne določbe so tako splošne. Temeljita izvršilna naredba je nujno potrebna. Povdariti moram pa iznova to, kar sem že pri češkem zakonu povedal, da so tudi poljski tovariši dosegli popolno enakost v nazivu in plačah z državnimi uradniki in to ne XI.—VIII. čin. raz., temveč X.—VII.; torej za cel razred več kot Čehi in mi, ki so nam nekje naprtili tiste nesrečne razrede V.—I.

LJUD. POTOČNIK:

K vprašanju šolskega obiska.

Ker je vojna višek barbarizma, je umevno, da tam, kjer vlada ta, trpi vsled nje največ njena tekmovalka in njena največja nasprotnica — kultura. Ognjišče in sredotočje vse kulture pa je šola; in tako je naravno, da je v prežalostni dobi svetovne podivjanosti največ trpela šola. Vojna je na njo udarjala s tako vehemenco in ji zadala tako globoke rane, da bodeta šola in kultura trpeli na njih še Bog zna kako dolgo dobo; posebno, ako sedanjí čas ne izkaže dovolj izkušnih, modrih požrtvovalnih zdravnikov.

Ako govorimo o ranah, na katerih trpi šolstvo vsled vojne, mislimo pred vsem na njega vzgojno stran.

Strašni veletok vojne nemoralnosti je s svojim pogubonosnim valovjem čim dalje, tim huje in nevarneje pluskal ob svetišče šole, ogrožajoč mu, onemogočiti izvrševanje vzvišenega poklica. Ljudstvo, videče, kako si vojna nemoralnost vedno bolj utrjuje svoj prestol, je izgubilo vero do vsega dobrega in do samega sebe. Pomanjkanje delavcev, pomanjkanje hrane, obleke in obuvala, zloraba šolske mladine in učiteljsstva v razne vojne svrhe ter še mnogo drugega socijalnega zla, so učinila, da so se šolske klopi vedno bolj praznile in obisk je postajal od dne do dne slabši. S tem vzporedno sta pešala vzgoja in pouk. Pri nadaljnem poteku teh razmer, je posebno kmečko ljudstvo, glede svojih kulturnih potreb, postalo do malega popolnoma indiferentno ter je zanemarjalo kulturne dolžnosti do svojih otrok, četudi ni imelo za to opravičljivega vzroka. Ko je prišel preobrat, so se razmere vsled znanih posledic istega ne le ne zboljšale, ampak še celo poslabšale.

Take razmere trpeti še nadalje na šolskem polju, bi se reklo, narod pustiti potapljanju in devati obstoj države na tehtnico.

Dolžnost in ljubezen do naroda nam pa vevlata, da z vsemi pravimi sredstvi poskrbimo za to, da se šolstvo iznebi móre, ki ga duši, in se narod dvigne iz svoje moralne mizerije na niveau človeka — nositelja podedbe božje.

Pred našimi očmi trpi in boleha naše vse — naš narod, in v preveliki meri smo baš mi učitelji poklicani, biti njegova zdravnik in odrešenik.

Ako hoče zdravnik bolezní priti do živega, mora vedeti njene vzroke in mora izslediti okolnosti, v kojih črpajo korenine bolezni hrano. Zdravnikovo stremljenje gre potem v poglavitem za odstranitvijo onih pogojev in

prokletu Jugoslavijo!... Pomaga mu še brat, gostilničar.

Ko je bilo trgovčevi ženi tega bitja preveč, opozori svojega moža na učiteljico, na katero plane s psokami, ter jo s prvim udarcem onesvesti.

Nadučitelja, tresočega od mraza in pobitosti, obloženega z lastnim in sinovim nahrbtnikom, puste stati na blatni cesti, v dežju kake pol ure, med vednim zmerjanjem. Po daljšem posvetovanju ga odženo čez Dravo, vedno mu grozeč.

Prišedši onkraj Drave h gostilni, zahtevajo klet, da ga zapro v njo, do prihoda nemških patrolj, z opazko: „Za tega je svinjak tudi dober.“

Puste ga na verandi. Čez kake četrt ure se vrne eden na stopnjice, rekoč: „Ich gib Sie frei. Sie können gehen, wohin Sie wollen.“

V strahu, da ga v vasi zopet ne napadejo, se pelje čez Dravo nazaj in pride nemoten za vasjo do šole. Od tu pa isti večer, težko obložen, do P., drugi dan pa z očetnim tovarišem po strminah do M., kjer sta našla prvo slovensko posadko in si oddahnila.

Blizu šole je pustil nadučitelja tovarišico.

Pozneje je obrazložila nadaljnje svoje dogodljaje. Zbudivša se iz omedlevice, potajila se je v strahu pred še hušim trpinčenjem. Mirno je pretrpela suvanje z

vzrokov, ki so bolezen spočeli in ki jo še nadalje vzdržujejo; ob jednem pa skuša s primernimi sredstvi dvigniti tudi bolnikovo naravno odporno silo. Vsak lajik spozna, da je tako zdravnikovo postopnje edino prvo zdravljenje; in ta pot mora tudi nam biti mero-dajna.

Belezen, na kateri hira posebno šolstvo po deželi in z njim narod, se imenuje: kulturna brezobzirnost; — nevarna zajedalka človeške duše, na kateri bi lahko izhiralala vsa etična in tudi formalna izobrazba duha, ker nprav človeka že sama nagiblje k slabemu! Je to izrodek vojne in njenih posledic: smrtne tragedije v rodbinah, pomanjkanje hrane, obleke; rekviriranje živil in drugih potrebščin; večni strah pred prihodnostjo; vseobča korupcija, krivičnosti in druge nemoralnosti so potapljale ljudsko dušo vedno globokeje v obup, da je ista otopenela in zbolela na kulturni brezbriznosti.

In zdaj lečimo, kot modri zdravniki!

Ne vplivajmo s surovo silo direktno na rano samo, da ne povzročimo še hušega vnetja, ampak odvajamo od rane strupene sokove, rano pa prepustimo v poglavitem času, najboljšemu ranocelniku; bolnika — narodovo dušo — pa ojačimo v njegovem jedru, s primerno dušno hrano. Državna oblast in vsi skrbimo, da zadušimo vse one pogubne ovire, iz kojih se je zliło morje obupa, da isto vsahne in se potapljaajoča ljudska duša dvigne na površje.

V ta namen pišem naslednje lečilo:

1. Država naj poskrbi potrebne zaloge, da bo staršem možno za zimo otroke preskrbeti s potrebno obleko in z obuvalom, ako prav samo s cokljami — **toda trpežnimi!** — da se odvzame opravičljivost tozadevnim izgovorom.

Največ uspeha se doseže v šoli pozimi; zato je treba gledati na redni šolski obisk posebno v zimskem času, ki bi bil pa nemogoč, ako bi staršem ne bilo možno otroke za zimo zadostno obleči in obuati. Sicer ni drugega sredstva nego take otroke šele na poletje siliti v šolo! A par takih otrok pokvari disciplino vsega razreda, ali pa so, v najboljšem slučaju, strašna coklja vsemu napredovanju, kar itak sami izpoznajo in vržejo puško v koruzo. Prisilni poletni obisk za take otroke bi imel le smisla, ako bi se za take siromake ustanovili posebni razredi. Torej še enkrat »Videant konsules!«

2. Vsaki korupciji in krivičnosti, posebno pa nemoralnemu bogatenju raznih trgovcev« ter navijanju cen, naj stopi država z vso odločnostjo na prste, da zadobi ljudstvo zaupanje v pravičnost in dobro voljo obstoječe javne oprave.

3. Ustanovi naj se čim prej pri Viš. šolsvetu odelek za potovalne učitelje, ki naj bi s svojimi predavanji sistematično in po načrtu — torej

nogami, bitje s pestjo v lice, pričakujoč smrtnega udarca. Ležala je v blatu na cesti poleg studenca na trgovčevem posestvu, kamor je učiteljstvo prisiljeno hoditi po vodu.

Na najsurovejši način so jo skušali zdramiti in jo vlačili celo za lase. Trgovčev hlapček ji je z vso silo vpil na uho, prinesel kopriv, ter jo z njimi bil po licih, s pripombo: „Bomo videli, če še živi!“

Potem je trgovčev sin razlagal, da je bila šola že celo noč zastražena. Trem nemškutarjem, ubeglim iz Dravograda, ki so se pri njih skrivali, je naročeno, pripeljati nemške straže.

Med tem so ubogo učiteljico v šolski lopi vrgli na kamenit tlak, kjer jo je še eden udaril v lice.

Šolska postrežnica in dve dekleti ste jo spravile na to v posteljo ter ji stregle.

Ko so se nekaj časa po nadučiteljevem odhodu slišali strelji krog šole, pomagale so ji skriti se; a dognalo se je, da so streljali le trgovčevi fantje. V temi so ji še pomagale v bližnji gozd.

Blodila je celo noč okrog ter dospela 8. maja zgodaj v P., kjer si je odpočila pri dobrih ljudeh. V Slovenjgradec ni smela.

Ta dogodek naj služi zgodovini, kot spomin na trpljenje narodnega učiteljsstva na Koroškem.

organizirano — dvigali moralo ljudstva; zaupanje v samega sebe; pravo ljubezen do otrok in mladine sploh; vrednost vzgoje in pouka; dolžnosti staršev do otrok; potrebo rednega šolskega obiska in njega splošni dobiček; itd. itd. Široko, široko, sicer zapuščenó, pa prehvaležno polje. Ta oddelek v višjem šolskem letu naj bi tudi izdaljal vzgojni list za starše, za katerega razširjenje bi skrbelo učiteljstvo sploh, posebno pa še potovalni učitelji; ali pa naj bi tak list izdajala, s subvencijo vlade UJU.

Dočim bi prvi dve točki lečenja merili na odstranitev vzrokov in pogojev bolezni, bi naj bila zadnja točka istega, bolnikova dušna hrana, s katero bi se dvignila njegova naravna odporna sila.

Ko bo vse to opravljeno, in bo bolnik rekonvalescent, se mu bo lahko dalo še novih, dobrih navodil. In ko bo zadobil svoje popolno zdravje, bo izginila iz nstarše siliti k temu,* da pošléga narodnega života nad vse ne-normalna prikazen, da je treba ljajo otroke v šole. Narod bo našel šolo in šola njega! Da pa ta narod po takem svojem vstajenju ne pade zopet »rjovečemu levu« v žrelo mu bomo z nasvetom in z dejanji čuječi stali na strani. Vsestranski napredek in procvit naroda bo naše največje zadoščenje.

Duha kvišku!

JOSIP GORIŠEK:

Nove šolske knjige — šolski list.

Vključ največji želji in potrebi vsled raznih okolnosti, ne moremo se letos dobiti novih šolskih knjig.

Morda jim niti s sol. letom 1920/21 ne bomo imeli, kaj nam je torej storiti?

Dosedanje knjige uporabljamo! Kar je v njih neprimernega, to izpustimo, oz. kratkoma iztrgamo iz njih. To snov moramo izpopolniti oz. nadomestiti z drugo in to nam naj da — šolski list.

Šolski list je brezdvomno izmed najvažnejših vzgojnih pripomočkov najboljše sredstvo, in vendar — koliko časa bomo se čakali nanj?

Ze nekaj let poučajajo naši možje važnost takega lista — a našej je pot šolski list le do koroskih sol. »Popetnik« upravičeno graja tako napravo, ki naj služi le nekaterim sojam, namesto vsem. Ne zamuja priložnosti; zato vam klicemo: »**Dajte nam šolski list!**«

Po mojem mnenju naj bi bil ta list tednik in državna last; brezplačen za vse učence, ki so zmožni čitanja.

S pomočjo takega lista bi brezdvomno dosegli najlepše vzgojne uspehe.

Seveda, ne smemo prezreti, da etično vzgojno snov rabi več časa, kakor realna. Brez vaje se pojmi izgube in kadar bi jih rabili — jii v spominu ni najti.

Naše šolstvo je urejeno tako, da smo prisiljeni često, s krvavečim srcem, etični moment, vzgoje, ki je za vzgojo vendar važnejši od realističnega — takorekoč na nitro odpraviti in preiti.

Zakaj to?

Dosedanja uredba šole je taka, da so nadzorovalne oblasti zahtevale premmogo znanja v realijah, da smo morali delati pravzaprav le za nadzornike.

Naša izobrazba je bila zato bolj materialna, ker nam vsakdanja skušnja kaže, da je ljudem bolj vseč realna, nego etična resnica.

Skrb za etično resnico-vzgojo mora biti večja nego vzgoja realne resnice.

Najbolj izobražen človek je lahko z etičnega stališča največja propalica.

Svetna in verska oblast tu ne smeta priznati nikakih privilegijev, da ne zaidemo na nemoralno avstrijsko pot Šusteršičjanstva.

Ne oče, ne brat, ne papež, ne vladar — ampak brez ozira na stan, je pravi človek le — kdor je pošten. Poštenje več velja — kakor kup zlata.

6 + 1 = 7.

To je neovrgljiva matematična resnica. Z etičnega stališča pa je to lahko največja laž. Evo dokaza:

V vasi B. so novi obč. odborniki volili župana. Šusteršičjanci so hoteli imeti pos. B., a kazalo je, da nima večine, ampak more on dobiti s svojim glasom k večjemu 1/2 (6 glasov). Ožja volitev bi ga lahko upropastila.

* Opomba: Denarna globa je po mojem mnenju za povzdigo obiska čisto zadnje sredstvo in na mestu le tam kjer bi ves pouk in vsaka lepa beseda ostala brez uspeha, kar se pa pri starših, ki so o vrednosti šole in o svojih dolžnostih do otrok dovolj poučeni, ne dogaja.